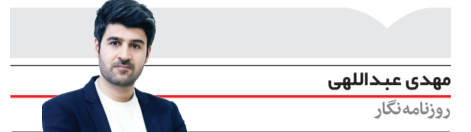

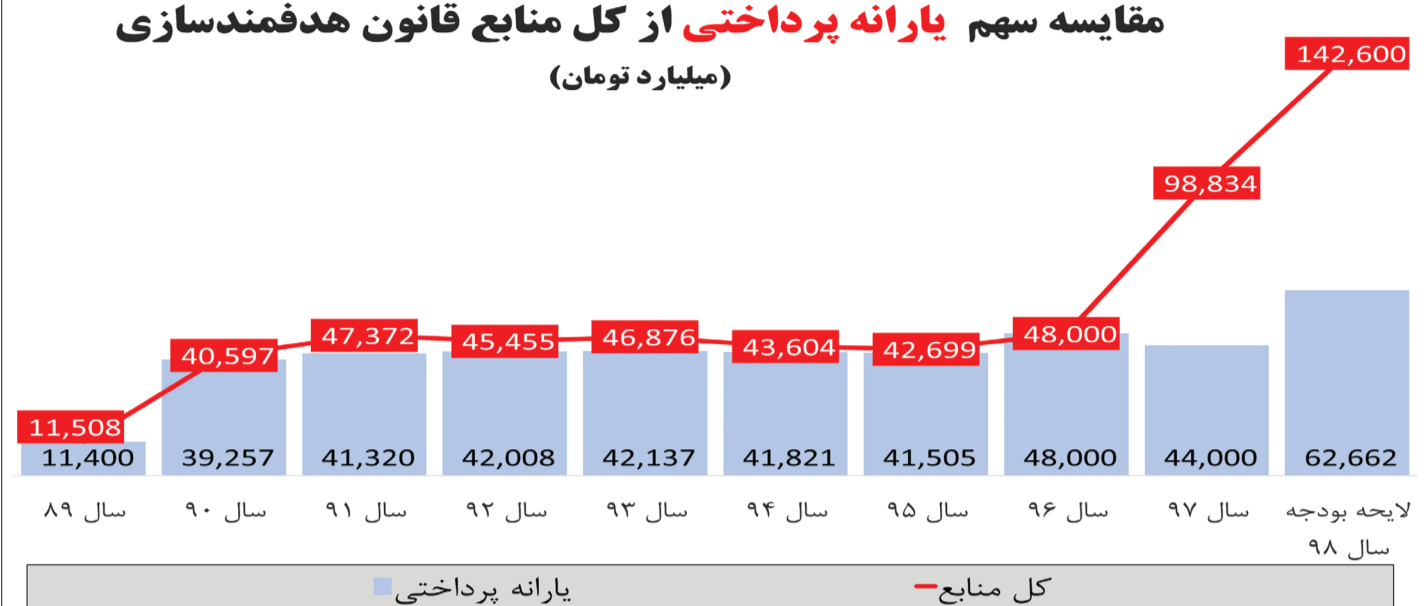
بر اساس بودجه ۹۸ این حجم پول زیاد به جای تولید به جیب دولت می رود

چرا ۸۰ هزار میلیارد منابع هدفمندی به تولید نمی رسد؟

مهدی عبداللهی
روزنامه نگار

در سال ۱۳۸۹ دولت احمدی نژاد طرح هدفمندی یارانه‌ها را به اجرا گذاشت. در ماه‌های اولیه اجرای قانون هدفمندی با تلاش‌های دولت موفقیت‌هایی در بخش مصرف و بهینه‌سازی سوخت و کاهش قاچاق سوخت حاصل شد، اما با اجرای ناقص این طرح، اقتصاد ایران در سال‌های اولیه اجرای طرح از طریق شوک ناشی از افزایش قیمت انرژی، رکود تورمی را نیز تجربه کرد. اگرچه هدف اولیه دولت و نص صریح قانون هدفمندی، اصلاح قیمت حامل‌های انرژی در جهت حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و اجرای بسته‌های حمایتی در بخش‌های تولیدی بود، با این حال بررسی کارنامه هشت ساله هدفمندی یارانه‌ها نشان می‌دهد این طرح به دلیل عدم اصلاح قیمت‌ها در سال‌های اخیر و اجرایی نشدن بسته‌های حمایت از بخش‌های تولیدی، عملاً در پرداخت یارانه نقدی خلاصه شده است، به طوری که در سال‌های ۸۹ تا ۹۶ بین ۹۳ تا ۹۳ درصد منابع هدفمندی صرف پرداخت یارانه نقدی و غیرنقدی، نزدیک به یک درصد منابع صرف بخش‌های تولیدی و حدود ۶ درصد نیز صرف امور جاری دولت شده است. بررسی جزئیات منابع و مصارف هدفمندی در لایحه سال ۹۸ نشان می‌دهد دولت در این لایحه محل مصارف هدفمندی را به طور قابل‌تأملی به نفع خود تغییر داده است، به طوری که از مجموع ۱۴۲ هزار میلیارد تومانی منابع، ۶۲ هزار و ۶۶۲ میلیارد تومان (۴۳/۹ درصد) به مصارف هدفمندی و نزدیک به ۸۰ هزار میلیارد تومان (۵۶/۱ درصد) عمدتاً صرف جبران کسری امور جاری دولت خواهد شد. بر این اساس، در لایحه سال آینده همانند سال‌های قبل بخش‌های تولیدی عملاً هیچ سهمی از منابع هدفمندی نخواهند داشت، اما دست دولت بسیار پر و پیمان خواهد بود.

محل مصرف منابع هدفمندی یارانه‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸		
ردیف	محل مصرف	میزان بودجه میلیارد تومان
۱	هزینه، تولید و خرید و فروش برق از نیروگاه‌های بخش خصوصی و واردات برق	۲۰,۱۰۰
۲	هزینه حمل و نقل، توزیع و فروش فرآورده‌های نفتی	۱۱,۰۶۱
۳	سهم ۱۴/۵ درصد شرکت ملی هفت از محل فروش فرآورده‌های نفتی	۱۰,۹۲۱
۴	عوارض و مالیات ارزش افزوده فرآورده‌های نفتی	۹,۶۳۸
۵	هزینه تولید، انتقال، توزیع و فروش گاز طبیعی	۹,۴۰۵
۶	بازپرداخت تعهدات ارزی و ریالی طرح‌ها بهینه‌سازی مصرف انرژی	۴,۱۰۰
۷	هزینه تولید، توزیع و فروش آب	۳,۳۳۲
۸	۱۰ درصد عوارض توسعه برق	۱,۸۶۰
۹	عوارض و مالیات ارزش افزوده برق	۱,۸۰۹
۱۰	عوارض گازرسانی	۱,۷۰۴
۱۱	عوارض و مالیات ارزش افزوده گاز طبیعی	۱,۵۲۴
۱۲	عوارض نوسازی خطوط نفت خام و تاسیسات انبارهای نفتی	۱,۵۰۰
۱۳	بازپرداخت تعهدات وزارت نیرو به بخش خصوصی و دولتی	۱,۵۰۰
۱۴	کارمزد ایمن‌سازی جایگاه‌های CNG	۱,۱۰۴
۱۵	مالیات و عوارض قانونی بهای سوخت نیروگاه‌ها	۲۸۱
۱۶	کمک به هزینه گاز مصرفی مدارس	۶۰
۱۷	کمک به هزینه برق مصرفی مدارس	۳۰
۱۸	کمک به هزینه آب مصرفی مدارس	۱۰
جمع مصارف دولت		۷۹,۹۳۹
سهم از مصارف دولت (درصد)		
۱	پرداخت نقدی و غیرنقدی	۴۲,۵۰۰
۲	برنامه کاهش فقر (کمک به خانوارهای کمیته امداد و بهزیستی)	۷,۰۰۰
۳	کمک به بخش سلامت	۴,۹۰۰
۴	یارانه نان و خرید تضمینی گندم	۶,۱۴۵
۵	سایر اهداف تبصره ۱۸ و ماده ۸ قانون هدفمندی	۲,۱۱۷
جمع مصارف هدفمندی		۶۲,۶۱۶

مصارف دولت

مصارف هدفمندی

رابطه مجهول خرید تضمینی گندم و یارانه نقدی!

بر اساس قانون هدفمندی یارانه‌ها، ۵۰ درصد منابع سازمان هدفمندی باید صرف پرداخت نقدی، کمک به بخش سلامت و کمک به کاهش فقر شود. بررسی محل مصارف هدفمندی یارانه‌ها در لایحه بودجه سال ۹۸ نشان می‌دهد در مجموع ۶۲ هزار و ۶۶۱ میلیارد تومان به بخش هدفمندی اختصاص یافته که قرار است ۴۲ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان آن صرف پرداخت نقدی و غیرنقدی، هفت هزار میلیارد تومان صرف برنامه کاهش فقر (کمک به خانوارهای کمیته امداد و بهزیستی)، ۶/۱۰ هزار میلیارد تومان صرف یارانه نان و خرید تضمینی گندم و ۲/۱۰ هزار میلیارد تومان نیز برای سایر اهداف تبصره ۱۸ و ماده هشت قانون هدفمندی شود. بر این اساس معلوم نیست چرا دولت برخلاف نص صریح قانون هدفمندی یارانه‌ها به جای پرداخت یارانه نان و خرید تضمینی گندم از محل منابع ۳۰ درصدی بخش تولید یا از سهم ۲۰ درصدی خود، چرا ۶/۱۰ هزار میلیارد تومان از محل منابع هدفمندی را به خرید تضمینی اختصاص داده است.

یارانه ۳۲ میلیون نفر قابل حذف است

بررسی آماری نشان می‌دهد تعداد یارانه‌گیران کشور از ۶۴ میلیون نفر در سال ۱۳۸۹ به ۷۷ میلیون نفر در سال ۹۲، به ۷۴ میلیون نفر در سال ۹۴ (با حذف سه میلیون و ۷۰۰ هزار نفر در این سال)، به ۷۵ میلیون نفر در سال ۹۵، به ۷۶ میلیون نفر در سال ۹۶ و به ۷۷ میلیون نفر در سال ۹۷ رسیده است. بر این اساس از جمعیت ۸۲ میلیون نفری کشور، مشاهده می‌شود فقط پنج میلیون نفر از جمعیت ایران یارانه نقدی دریافت نمی‌کنند. این رقم در حالی است که براساس اهداف اولیه طرح هدفمندی یارانه‌ها، قرار نبود یارانه نقدی به همه جمعیت کشور پرداخت شود. در لایحه بودجه سال ۹۸ دولت به استانداران سراسر کشور اجازه داده است با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی براساس داده‌های پایگاه اطلاعات رفاه ایرانیان، یارانه نقدی سه دهک بالای درآمدی را حذف کند. در این زمینه بررسی داده‌های آماری از هزینه خانوارها نشان می‌دهد با رویه فعلی پرداخت ماهانه ۴۵ هزار و ۵۰۰ تومان یارانه نقدی، علاوه بر سه دهک تعیین شده در لایحه بودجه، یارانه دهک هفتم نیز به این جهت که عملاً

۵۰ هزار میلیارد تومان از منابع هدفمندی کجاست؟

بررسی کارنامه هشت ساله هدفمندی یارانه‌ها نشان می‌دهد در سال‌های ۸۹ تا ۹۶ دستگاه‌های دولتی باید حدود ۳۲۶ هزار میلیارد تومان به حساب سازمان هدفمندی یارانه‌ها واریز می‌کردند که براساس اظهارات گزارش کمیته تحقیق و تفحص مجلس از سازمان هدفمندی، حدود ۵۰ هزار میلیارد تومان را پرداخت نکرده‌اند. همچنین به جهت عدم تأمین منابع هدفمندی یارانه‌ها به دلیل تعدیل نکردن قیمت‌های انرژی، ۲۴/۴ درصد از منابع مورد نیاز هدفمندی از محل بودجه، پنج درصد از منابع با استقراض از بانک مرکزی و صندوق توسعه ملی تأمین شده است. بر این اساس دولت در حالی با اهداف سیاسی یارانه گروه‌های پردرآمد را حذف نکرده که اجرای این طرح ضرر زیادی به منافع ملی وارد کرده است.

تخلف ۴۰ درصدی دولت در پرداخت یارانه‌ها!

بر اساس قانون هدفمندی یارانه‌ها، مقرر شده است از محل منابع هدفمندی، ۵۰ درصد آن یارانه نقدی و غیرنقدی و نظام جامع تأمین اجتماعی، ۳۰ درصد آن صرف کمک به تولید و افزایش بهره‌وری واحدهای تولیدی و بهینه‌سازی مصرف انرژی شود و ۲۰ درصد بابت افزایش هزینه‌های دولت اختصاص یابد؛ اما بررسی عملکرد سازمان هدفمندی یارانه‌ها نشان می‌دهد سال ۱۳۹۶ به طور متوسط بین ۹۰ تا ۹۴ درصد از منابع هدفمندی یارانه‌ها صرف پرداخت یارانه نقدی و غیرنقدی شده است، به طوری که میزان منابع سازمان هدفمندی یارانه‌ها در حالی از ۱۱/۵ هزار میلیارد تومان در سال ۸۹ به ۴۰/۵ هزار میلیارد تومان در سال ۹۰، به ۴۷/۳ هزار میلیارد تومان در سال ۹۱، به ۴۵/۴ هزار میلیارد تومان در سال ۹۲، به ۴۶/۸ هزار میلیارد تومان در سال ۹۳، به ۴۳/۶ هزار در سال ۹۴، به ۴۲/۶ هزار میلیارد تومان در سال ۹۵ و ۴۸ هزار میلیارد تومان در سال ۹۶ رسیده که در این مدت به طور متوسط ۹۳ درصد از منابع به یارانه نقدی و غیرنقدی اختصاص پیدا کرده است. بر این اساس، دولت علاوه بر سهم ۵۰ درصدی یارانه‌های نقدی و غیرنقدی، ۴۰ درصد از سهم بخش‌های تولیدی و... را صرف پرداخت‌های نقدی و غیرنقدی کرده است.

۸۰ هزار میلیارد تومان منابع هدفمندی سال ۹۸

متوسط ۳/۳ نفر) حدود ۴/۴ درصد از هزینه ماهانه دهک هفتم، حدود ۳/۵ درصد از هزینه ماهانه دهک هشتم، حدود ۲/۶ درصد از هزینه ماهانه دهک نهم و حدود ۱/۴ درصد از هزینه ماهانه دهک دهم را شامل می‌شود. براساس آنچه از مقایسه سهم یارانه نقدی در هزینه‌های ماهانه خانوارهای کشور گفته شد، با احتساب ۸۲ میلیون نفر جمعیت کشور در دی ماه سال ۹۷، یارانه نقدی ۳۲ میلیون و ۸۰۰ هزار نفر در چهار دهک هفتم، هشتم، نهم و دهم قابل حذف است و پرداخت یارانه عملاً تأثیر خاصی بر معیشت این چهار دهک نخواهد داشت.

ترتیب ۷۷۴ هزار و ۳۴۷ تومان، یک میلیون و ۲۵۲ هزار تومان، یک میلیون و ۹۶۱ هزار تومان، دومیلیون و ۳۵۱ هزار تومان و دومیلیون و ۸۲۱ هزار تومان بوده است که پرداخت یارانه نقدی ماهانه ۱۵۰ هزار تومانی برای یک خانوار (با بعد خانوار متوسط ۳/۳ نفر)، حدود ۱۹/۴ درصد از هزینه‌های دهک اول، حدود ۱۲ درصد از هزینه‌های دهک دوم، حدود ۹/۴ درصد از هزینه‌های دهک سوم، حدود ۷/۷ درصد از هزینه‌های دهک چهارم، حدود ۶/۴ درصد از هزینه‌های دهک پنجم و حدود ۵/۳ درصد از هزینه‌های دهک ششم را شامل می‌شود. همچنین یارانه نقدی پرداختی ماهانه ۱۵۰ هزار تومانی یک خانوار (با بعد خانوار

تأثیری در معیشت خانوار ندارد، قابل حذف است. بر این اساس، بر مبنای داده‌های بانک مرکزی از متوسط هزینه ناخالص سالانه یک خانوار در سال ۱۳۹۶ به شرح نمودار پایانی است که نشان می‌دهد یارانه پرداختی به یک خانوار سه نفره در دهک‌های اول تا دهم عمدتاً در معیشت دهک‌های اول، دوم، سوم، چهارم، پنجم و تا حدودی در معیشت دهک ششم تأثیرگذار بوده و پرداخت یارانه نقدی به دهک‌های هفتم، هشتم، نهم و دهم کمترین تأثیری در معیشت خانوارها دارد، به طوری که هزینه معیشت یک خانوار با بعد متوسط ۳/۳ نفر در دهک اول، دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم در سال ۹۶ به

محل مصرف منابع هدفمندی یارانه‌ها براساس قانون هدفمندی مصوب سال ۱۳۸۸		
موضوع ماده ۷	موضوع ماده ۸	موضوع ماده ۱۱
<p>۳۰ درصد برای کمک به تولید و افزایش بهره‌وری واحدهای تولیدی و بهینه‌سازی مصرف انرژی</p> <p>یارانه در قالب پرداخت نقدی و غیرنقدی</p> <p>- گسترش و تأمین بیمه‌های اجتماعی، خدمات درمانی</p> <p>- کمک به تأمین هزینه مسکن، مقاوم‌سازی مسکن و اشتغال</p> <p>- توانمندسازی و اجرای برنامه‌های حمایت اجتماعی</p>	<p>بهینه‌سازی مصرف انرژی در واحدهای تولیدی، خدماتی و مسکونی و تشویق به صرفه‌جویی و رعایت الگوی مصرف</p> <p>- اصلاح ساختار فناوری واحدهای تولیدی در جهت افزایش بهره‌وری انرژی، آب و توسعه تولید برق از منابع تجدیدپذیر</p> <p>- جبران بخشی از زیان شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات آب و فاضلاب، برق، گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها</p> <p>- گسترش و بهبود حمل و نقل عمومی</p> <p>- حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی و صنعتی</p> <p>- حمایت از تولید نان صنعتی</p> <p>- حمایت از توسعه صادرات غیرنفتی</p> <p>- توسعه خدمات الکترونیکی تعاملی با هدف حذف یا کاهش رفت و آمدهای غیرضرور</p>	<p>۲۰ درصد برای افزایش هزینه‌های دولت</p> <p>هزینه برای جبران طرح هدفمندی یارانه‌ها بر اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای</p>

